

**UCHWAŁA NR XIII/130/15
RADY MIEJSKIEJ W ŻARACH**

z dnia 27 listopada 2015 r.

**w sprawie uchwalenia "PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE
MIEJSKIM NA LATA 2016-2018"**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015 r., poz. 1515) i art. 176 pkt 1 oraz 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.z 2015 r., poz.332 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się „PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM NA LATA 2016 – 2018”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Żary.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podpisania, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2016 r.

Przewodniczący Rady

Dariusz Grochla

Załącznik do Uchwały Nr XIII/130/15

Rady Miejskiej w Żarach

z dnia 27 listopada 2015 r.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM NA LATA 2016-2018

Pod pojęciem rodzina rozumie się rodziców i dzieci, która stanowi podstawową komórkę społeczną. W wyniku dokonującego się procesu transformacji w naszym kraju oraz zmian społeczno- gospodarczych współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami i zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi, które bardzo często wpływają na dysfunkcję oraz wykluczenie rodziny w społeczeństwie. Najbardziej zagrażające rodzinie problemy społeczne to: ubóstwo, bezrobocie, bezradność, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, alkoholizm, narkomania, przestępczość i przemoc.

Wszystkie te dysfunkcje przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w takich rodzinach, a niewydolność rodziców znacznie wpływa i przyczynia się do zaburzeń zaspokajania podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka. Prowadzi to między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej dzieci. Niewypełnianie przez rodzinę prawidłowo swoich funkcji prowadzi również do niedostosowania społecznego dzieci, dlatego tak ważne jest, aby dziecko dorastało w rodzinie, w której zapewnione jest bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne, gdzie kształtuje się pozytywną tożsamość, przekazuje system wartości, tradycje, które mają znaczny wpływ na ich aktywność i postępowanie w życiu.

Z uwagi na doniosłą rolę rodziny w wychowaniu przyszłego pokolenia oraz zagrożenie wieloma problemami i patologiami, to właśnie rodzina powinna być szczególnie wspierana w wypełnianiu swoich funkcji poprzez budowanie systemów wsparcia, poprzez programy profilaktyczne, informacyjne, pomocowe i terapeutyczne.

Organizując wsparcie i pomoc na rzecz rodziny wieloprotblemowej, należy konsekwentnie realizować podstawową zasadę roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy zatem rodzinę wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz niedopuszczanie do takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Należy podkreślić, iż umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny. Dlatego tak ważnym działaniem z uwagi na więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem lokalnym jest praca z rodziną w celu motywowania ich do zmiany świadomości, postaw rodzicielskich, zmiany stylu życia oraz praca w kierunku stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej. Rodziny wieloprotblemowe, niewydolne wychowawczo wymagają więc, stałego wsparcia i monitorowania przez przedstawicieli różnych grup zawodowych w szczególności pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów, kuratorów rodzinnych oraz wychowawców i opiekunów świetlic tak, aby dzieci mogły wychowywać się zdrowo, bezpiecznie w naturalnym środowisku rodzinnym.

Należy również podkreślić, że wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo, to jednocześnie rozwój i wzmocnienie społeczności lokalnej. W rodzinie bowiem dorastają kolejne pokolenia, gdzie kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył naszą społeczność lokalną. W związku z powyższym polityka państwa oraz wszelkie działania organów i instytucji samorządowych oraz organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc i wsparcie udzielaną rodzinie.

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Pierwszy Program Wspierania Rodziny dla gminy Żary o statusie miejskim opracowano na lata 2013-2015. Program przyjęty został Uchwałą Nr XXIII/122/12 Rady Miejskiej w Żarach i był odpowiedzią na obowiązek nałożony na gminy ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która to nakazuje samorządowi podejmowanie działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zgodnie z powyższą ustawą samorząd gminy powinien realizować następujące zadania:

- 1) Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

- 2) Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.
- 3) Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) Finansowanie:
 - a) podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem i przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Podstawa prawna Programu.

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz 483)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U.z 2015r., poz 1515)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015r. poz. 332 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015r., poz.1390 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015r. poz 1286 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012r. poz.124 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz 163 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 luty 1964r., kodeks rodzinny i opiekuńczy, (Dz.U. z 2015r. poz 583 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 1991r.o systemie oświaty,(Dz.U.z 2004 r. Nr 256, poz 2572 z późn. zm.)
- Program wspierania rodziny nawiązuje również do zapisów „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miejskiej Żary na lata 2014-2020” (Uchwała nr XXXVI/7/14 Rady Miejskiej w Żarach z dnia 27 luty 2014r.).

II. ANALIZA SWOT

W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla gminy Żary o statusie miejskim na lata 2016- 2018 dokonano analizy SWOT. Szczegóły analizy przedstawiono w poniższej tabeli:

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE GMINY ŻARY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
propagowanie przez gminę polityki prorodzinnej - Karta dużej rodziny	niewystarczający system współpracy płynnego przekazywania informacji pomiędzy pracownikami jednostek działających w obszarze pomocy rodzinie
kampanie społeczne poświęcane zagrożeniom i problemom rodzin	brak dostatecznych środków finansowych na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej, edukacyjnej, ochronie zdrowia, przeciwdziałania przemocy
cykliczne organizowanie festynów Rodzinnych przez instytucje, organizacje pozarządowe, kościoł	brak programów reintegracji ze środowiskiem dla osób uzależnionych opuszczających zakłady karne
funkcjonowanie placówek instytucji wspierających rodzinę m.in. ZPPP, MOPS,PCPR, dobrze rozwiniętej sieci szkół, ośrodków	niewystarczająca ilość propozycji spędzania wolnego czasu oraz grup terapeutycznych, socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży

wsparcia, świetlic środowiskowych	
działanie Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz rodzin doświadczających przemocy w rodzinie	niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dziennego dla dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym
współpraca interdyscyplinarna instytucji i organizacji działających w obszarze polityki społecznej wspierających rodzinę	brak mediatorów rodzinnych
otwartość wszystkich instytucji, organizacji pozarządowych na współdziałanie w zakresie pomocy rodzinie	zbyt długi czas oczekiwania na badania w RODK
dobry dostęp do pomocy specjalistycznej świadczonej w instytucjach, placówkach wspierających rodzinę, organizacjach pozarządowych	przedłużające się procedury podczas postępowań w sądzie
pomoc specjalistyczna pozwalająca na zwiększenie kompetencji społecznych i rodzicielskich oraz umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów przez rodzinę	niewystarczające godzinowo zabezpieczenie medyczne pielęgniarek w szkołach
tworzenie nowych stanowisk pracy związanych z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	niewystarczająca profilaktyka prozdrowotna rodzin
wykwalfikowana kadra pracowników instytucji wspierających, pomocowych, służby zdrowia oraz oświaty	zbyt długi czas oczekiwania na mieszkanie socjalne
dobra znajomość zasobów środowiska lokalnego wśród pracowników realizujących zadania pomocy rodzinie	niewystarczające zaspokajanie potrzeb w zakresie poradnictwa rodzinnego oraz wsparcia środowisk asystentem rodziny w rodzinach niewygodnych wychowawczo
cykliczne szkolenia dla kadry wspierającej rodzinę m.in. pracowników socjalnych, asystentów rodzin, terapeutów, kuratorów, pedagogów, psychologów	zbyt duże obciążenie pracowników socjalnych tj. zbyt duża liczba środowisk na jednego pracownika socjalnego oraz obciążenie dodatkowymi zadaniami, co w konsekwencji przyczynia się do prowadzenia i obniżenia jakości pracy socjalnej
działalność na rzecz rodziny placówek oświatowych, ośrodków wsparcia dziennego, organizacji pozarządowych	zbyt małe w stosunku do potrzeb zaangażowanie organizacji pozarządowych do działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinie
tworzenie programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach, świetlicach	mała atrakcyjność bezpłatnych ofert wsparcia i organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
dostępność do pozyskiwania dodatkowych środków finansowych na realizację programów wspierających rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym	brak dostatecznego zaplecza infrastrukturalnego do realizacji form wsparcia rodzin (zbyt mała liczba sal, pomieszczeń do prowadzenia zajęć terapeutycznych, pomocy specjalistycznej)
tworzenie warsztatów umiejętności wychowawczych tj. szkoła dla rodziców, terapia indywidualna oraz grupy socjoterapeutyczne	-
wprowadzenie programów osłonowych dla rodzin m.in. bezpłatne szczepienia, w szkołach	-
profilaktyka jamy ustnej	-
realizacja rządowego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” finansującego dożywianie dzieci w szkołach	-
bogata oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	-
aktywizacja społeczno-zawodowa osób z rodzin niewygodnych wychowawczo tj. propagowanie prac społeczno użytecznych wśród osób bezrobotnych	-
tworzenie świetlic środowiskowych w dzielnicach szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne	-
modernizacja i budowa nowoczesnej infrastruktury dla dzieci i młodzieży tj. szkoły, boiska, sale gimnastyczne	-
propagowanie w mediach zdrowego stylu oraz jakości życia w rodzinach	-
SZANSE	ZAGROŻENIA
zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia	problemy infrastrukturalne dotyczące zabezpieczenia potrzeb w zakresie udzielania pomocy specjalistycznej rodzinom niewygodnym wychowawczo
pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych, w tym funduszy unijnych na rozwój nowoczesnego systemu pomocy społecznej- nowe projekty kierowane do rodzin	brak współdziałania wszystkich instytucji, organizacji pracujących na potrzeby rodziny (może prowadzić do dezorganizacji pomocy w rodzinach)
rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi w kierunku wsparcia rodzin	brak koordynacji pomiędzy placówkami dotyczącymi prowadzonych programów wsparcia
większa współpraca rodzin niewygodnych wychowawczo z pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny	stygmatyzacja placówek wsparcia dziennego dotycząca rodzin niewygodnych wychowawczo
zintensyfikowanie współpracy jednostek pomocy społecznej z Sądem , z Zespołem Poradni Psychologiczno Pedagogicznej, z Powiatową Komendą Policji, z placówkami oświaty, ze służbą zdrowia, oraz organizacjami pozarządowymi	zbyt małe środki na rehabilitację społeczną
aktywność organizacji III sektora non profit	wysoka dzietność w rodzinach niewygodnych wychowawczo
nowe kierunki polityki społecznej w zakresie bezpłatnej pomocy prawnej	brak systematycznego wsparcia asystenta rodziny dla rodziców – zmniejsza szanse prawidłowego rozwoju dzieci, a zagraża

	odbieraniem ich i kierowaniem do placówek opiekuńczo wychowawczych, czy rodzin zastępczych
zmiana mentalności społecznej dotyczącej wykluczenia rodzin	wzrost kosztów utrzymania rodziny
wyznaczenie nowych kierunków działania, priorytetów w zakresie wspierania rodzin	uzależnienia rodziców od alkoholu i środków psychoaktywnych – zbyt łatwy dostęp do używek
zmiana nastawienia rodzin wykluczonych tj. postaw roszczeniowych na współpracę	znaczny wzrost zażywania przez młodzież i dzieci dopalaczy
większa współpraca rodzin niewydolnych wychowawco z pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny	zagrożające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci
wzrost świadomości społecznej jakie znaczenie i jaką wartość niesie za sobą rodzina	wypalenie zawodowe pracowników socjalnych spowodowane dużym obciążeniem (duża liczba środowisk), wykonywaniem nowych zadań zleconych do pomocy społecznej
wzrost świadomości dotyczącej wiedzy na temat wypełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziny	stereotypowe myślenie rodzin nt. instytucji, organizacji pozarządowych udzielającej wsparcia i pomocy
wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia	-

Dokonana analiza pozwoliła wyznaczyć kierunki działań na kolejne lata realizacji Programu.

III. DIAGNOZA MIASTA ŻARY

Do przeprowadzenia diagnozy w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych wykorzystano dane w oparciu o:

- ocenę zasobów pomocy społecznej za rok 2014 dla gminy Żary o statusie miejskim, która obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Dane dotyczą lat 2012-2014,
- sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2014r,
- sprawozdania merytorycznego z realizacji zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach za 2014r.

W prowadzonej analizie wykorzystano wybrane zagadnienia dotyczące sytuacji żarskich rodzin objętych pomocą społeczną jak również wybranych zagadnień dotyczących sytuacji w zakresie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, które przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 1. Typ rodzin objętych pomocą i wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach w latach 2013-2014.

Typy rodzin	2013	2014
	3	4
Rodziny objęte pomocą ogółem	174	179
	1	1
Liczba osób w rodzinach		
1	969	1047
2	286	297
3	228	211
4	136	123
5	75	63
6 i więcej	47	50
W tym rodziny z dziećmi ogółem	520	450
Liczba dzieci w rodzinach		
1	235	196
2	173	150
3	71	61
4	23	25
5	13	14
6 i więcej	5	4
Rodziny niepełne ogółem	283	252
Liczba dzieci w rodzinach		
1	131	116
2	97	82
3	33	31
4 i więcej	22	23
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	271	232
O liczbie osób w rodzinach		
1	171	162

2	52	38
3	29	19
4 i więcej	19	13

Analiza danych wskazuje, że w roku 2013 pomocą objęto ogółem 1741, natomiast w roku 2014 wsparcia udzielono 1791 rodzinom, zatem liczba rodzin korzystających z pomocy uległa zwiększeniu. Zaznaczyć należy, że w tym samym okresie wzrosła liczba jednoosobowych gospodarstw domowych tj. w roku 2013 stanowiły one liczbę 969, a w roku 2014 wzrosły do 1047. Wśród rodzin z dziećmi najliczniejszą grupę w 2014r. stanowią rodziny z jednym dzieckiem, 196 rodzin, następnie z dwójką dzieci 150 rodzin, z trójką 61 rodzin, a od czwórki do sześciu i więcej to liczba od kilkudziesięciu do kilku rodzin. Przy czym w latach 2013-2014 we wszystkich przedziałach tzn. od jednego dziecka do trzech oraz sześć i więcej zauważalna jest tendencja spadkowa rodzin korzystających z pomocy, natomiast od czwórki do piątki dzieci jest jednostkowy wzrost.

Podobnie wygląda sytuacja rodzin niepełnych. W roku 2013 odnotowano 283, a w roku 2014 liczbę 252. Pośród tych rodzin niepełnych w 2014 r. również najliczniejsza grupa to samotny rodzic z jednym dzieckiem 116. Zmniejszeniu uległa również liczba rodzin niepełnych z dwójką dzieci 97 w 2013 roku do 82 w 2014 roku, zmalała w 2014 roku liczba dzieci w tych rodzinach, a zwiększyła się w rodzinach niepełnych z trójką dzieci nieznacznie o jedną rodzinę. Tendencję spadkową zaobserwowano również w rodzinach emerytów i rencistów tj. w 2013 r. odnotowano 271 rodzin, natomiast w 2014r już tylko 232 rodzin. Największy przedział to osoby samotne w 2013 roku to liczba 171, a w 2014 roku tendencja spadkowa do 162.

Tabela 2. Przyczyny trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin objętych pomocą i wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach w latach 2013-2014.

Przyczyna trudnej sytuacji życiowej	Lata	
	2013	2014
Ubóstwo	114	103
	8	0
Bezdomność	90	98
Potrzeba ochrony macierzyństwa	163	188
w tym wielodzietności	74	102
Bezrobocie	729	607
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	412	377
w tym rodziny niepełne	302	265
w tym rodziny wielodzietne	93	90
Niepełnosprawność	804	765
Długotrwała lub ciężka choroba	961	947
Alkoholizm	292	276
Narkomania	16	11
Trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	44	45
Przemoc w rodzinie	23	21

Jak wskazują powyższe dane najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc jest ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie. W roku 2013 liczba rodzin objętych wsparciem z powodu ubóstwa wyniosła 1148, długotrwałej lub ciężkiej choroby 961, niepełnosprawności 804 oraz bezrobocia 729. Natomiast w roku 2014 zauważa się tendencję spadkową. Z tytułu ubóstwa wsparciem objęto 1030, długotrwałej lub ciężkiej choroby 947, niepełnosprawności 765 oraz z powodu bezrobocia 607.

Kolejnym powodem korzystania z pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W roku 2013 pomocą z tego powodu objęto 412 rodzin, a w roku 2014 - 337, co również wskazuje na tendencję spadkową w porównywanych okresach.

Alkoholizm to następna przyczyna udzielania wsparcia przez MOPS- Żary. Z tego powodu w 2013 r. pomocą objęto 292 rodziny, a w 2014 r. liczba ta wyniosła 276 rodzin.

Pomocą z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa objęto w 2013r. 163 rodziny, a w 2014 r. nastąpił znaczny wzrost do 188 rodzin. Pomocą z tytułu wielodzietności objęto w 2013 r. 74 rodzin, a w 2014 r. odnotowano zwiększenie przyznawania tej grupie rodzin do 102.

Następną przyczyną trudnej sytuacji życiowej jest bezdomność. Liczba osób objęta wsparciem z tego powodu rośnie z 90 w roku 2013 do 98 w roku 2014. Z powodu trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego zanotowano nieznaczny wzrost z 44 w 2013r. do 45 w roku 2014. Tendencja spadkowa uwidacznia się w przypadku problemów spowodowanych narkomanią i w 2013 r. wyniosła 16, a w 2014 r. już 11.

Rodziny dotknięte przemocą domową w 2013 r. to liczba 23 rodziny, a w 2014 r. 21 rodzin. Zauważalna jest w tym zakresie tendencja spadkowa.

W prowadzonej analizie nie można pominąć stosunkowo nowej formy wsparcia, jaką jest przydzielenie rodzinie asystenta. Asystent rodziny współpracuje i wspiera rodzinę w zakresie kształtowania i rozwijania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc ta uwzględnia zarówno potrzeby rodzin jak i gotowość ich do współdziałania w celu wyjścia z trudnych sytuacji życiowych.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w badanym okresie 2013-2014 objęto wsparciem rodziny, których dominującym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Należy podkreślić, iż przyczyny trudnych sytuacji w tych rodzinach nie są jednostkowe, a wręcz przeciwnie są spotęgowane kilkoma czynnikami, które znacznie przyczyniają się do powstania sytuacji kryzysowej w tych rodzinach, gdzie samodzielnie nie są w stanie ich pokonać. Z uwagi na niezaradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, jak również obciążeniem wieloma czynnikami tj. ubóstwo, alkoholizm, przemoc, bezrobocie, narkomania rodziny te dodatkowo wymagają pomocy i wsparcia zespołu specjalistów m.in. pracowników socjalnych, psychologów, terapeutów, pedagogów, prawników. W 2013 roku zatrudnionych było 3 asystentów rodzin, w tym jeden na umowę zlecenia od stycznia do grudnia w ramach programu EFS, i jeden asystent w ramach konkursu MPiPS od maja do grudnia. Objętych pomocą asystenta rodziny było 43 rodziny. Natomiast w roku 2014 zatrudnionych było czterech asystentów rodzin, jeden na cały etat, a trzech na umowę zlecenia od maja do grudnia w ramach konkursu MPiPS.

W przedstawionym opracowaniu poddano również analizie ponoszone wydatki przez gminę na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W roku 2013 ogółem pobyt w rodzinach zastępczych dla 17 dzieci wyniósł 21.418,70 zł. W powiatowych domach dziecka za pobyt 6 dzieci wydatki wyniosły ogółem 13.931,39 zł. Łączna kwota ponoszonych wydatków za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosła za 2013 rok 35.350,09 zł.

W roku 2014 pobyt w rodzinach zastępczych dla 26 dzieci wyniósł 58.772,09 zł. W powiatowych domach dziecka za pobyt 6 dzieci wydatki wyniosły 27.207,52zł. Łączna kwota ponoszonych wydatków za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w 2014 roku wyniosła 85.979,61 zł.

Z analizy wynika, że w roku 2014 nastąpił znaczny wzrost poniesionych kosztów przez gminę na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej o kw. 50.581,52 zł. Powodem wzrostu jest zmiana do ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie dnia 19 września 2014r. (tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 135 z późn.zm.) na mocy, których w art. 80 uchylono ust. 2 –5 mówiący o tym, iż świadczenia na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych pomniejszone są o 50% dochodów dziecka (m.in. renty i alimenty), jak również ryzykiem umieszczenia interwencyjnego dzieci w pieczy zastępczej w sytuacjach kryzysowych.

W wyniku przeprowadzonej analizy można wyciągnąć wniosek jak ważne są dla gminy działania wszystkich służb w kierunku pracy z rodziną tak, aby dzieci mogły wychowywać się i rozwijać w rodzinach biologicznych.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Żary. Do celów programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.), określającą rodzinę „*jako osoby spokrewnione lub nie spokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące*”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa. Do programu rodzinę będzie stanowić każda grupa osób, która wskazuje cechy, pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym wychowująca dzieci, wskazująca bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W rodzinach tych istnieje duże prawdopodobieństwo niewydolności opiekuńczo-wychowawczych, która z kolei zagraża odebraniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej lub umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

V. CELE I ZADANIA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM NA LATA 2016-2018

Celem strategicznym programu jest stworzenie efektywnego systemu wspierania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych oraz ochrona dzieci przed skutkami niewydolności życiowej rodziców oraz tworzenie warunków umożliwiających dziecku

wychowywać się w rodzinie biologicznej. Powyższy cel zostanie osiągnięty poprzez realizowanie skoordynowanej lokalnej polityki społecznej na rzecz wzmacniania rodzin. Cel strategiczny programu w latach 2016-2018 będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe.

PRZYJĘTE CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA DO REALIZACJI PROGRAMU

Cel 1	Promowanie wartości rodziny poprzez propagowanie i inicjowanie działań na rzecz środowiskowych form wspierania rodziny w wychowaniu dzieci
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1) Promowanie i organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych np. festyny rodzinne, pikniki, imprezy rekreacyjno-sportowe itp. 2) Działalność edukacyjno – informacyjna na rzecz promowania rodziny – organizowanie spotkań o charakterze edukacyjnym, warsztatów, konferencji. 3) Promowanie rodziny wolnej od przemocy. 4) Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego zwłaszcza psychologicznego, pedagogicznego, oraz prawnego. 5) Wspieranie działań dotyczących upowszechniania informacji o uprawnieniach dla rodziny i jej członków oraz instytucjach i formach pomocy wspierających rodzinę. 6) Promowanie i wspieranie placówek wsparcia dziennego np. świetlice oraz organizacji różnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży (wspólnego wypoczynku i rekreacji oraz wypoczynku letniego i zimowego).
Zakładane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1) Poprawa funkcjonowania rodzin, wzrost świadomości w związku z pełnieniem ról rodzicielskich oraz w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny, poprawa stylu życia. 2) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin niewydolnych wychowawczo. 3) Poprawa życia rodziny wolnej od przemocy. 4) Integracja rodzin w ramach środowiska lokalnego, wzmocnienie więzi. 5) Promowanie kultury fizycznej i zdrowego trybu życia. 6) Zacieśnienie współpracy z podmiotami podejmującymi różnorodne działania na rzecz rodzin z dziećmi. 7) Rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży. 8) Poprawa relacji i więzi w grupach rówieśniczych. 9) Nabycie umiejętności radzenia sobie z agresją. 10) Poprawa wyników w nauce dzieci i młodzieży.
Wskaźniki realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ilość osób, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego. 2) Ilość zorganizowanych festynów, pikników, imprez rekreacyjno-sportowych itp. 3) Ilość placówek wsparcia dziennego. 4) Liczba miejsc w placówkach. 5) Zmniejszenie liczby zgłoszeń dotyczących przemocy w rodzinie. 6) Ilość zorganizowanych spotkań o charakterze edukacyjnym. 7) Ilość proponowanych alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury i Kultury Fizycznej, MOPS, Zespół PPP, PCPR, ZI, MKRPA, POLICJA, organizacje pozarządowe, kościoły.
Cel 2	Wdrażanie skutecznych metod wsparcia w rodzinach zagrożonych i niewydolnych wychowawczo
Zadania do realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1) Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym. 2) Promowanie wsparcia rodzin poprzez np. Szkoły Rodzin, warsztaty rodzicielskie. 3) Propagowanie i wspieranie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów. 4) Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa publicznego. 5) Reintegracja rodzin. 6) Profilaktyka i wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin poprzez prowadzoną pracę socjalną pracowników socjalnych oraz wsparcie asystentem rodziny. 7) Priorytetowe wdrażanie pracy socjalnej ukierunkowanej na wsparciu rodzin biologicznych dzieci zagrożonych i umieszczanych w pieczy zastępczej. 8) Promowanie funkcji rodziny wspierającej, 9) Ustanawianie rodzin wspierających.
Zakładane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1) Zmiana postaw i zachowań w rodzinach zagrożonych negatywnymi zachowaniami społecznymi. 2) Zwiększenie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców/opiekunów oraz poprawa zdolności wychowawczych rodziców. 3) Wzrost świadomości w związku z pełnieniem ról rodzicielskich oraz w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny. 4) Podniesienie możliwości prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży w rodzinach. 5) Wzrost świadomości i umiejętności radzenia sobie z negatywnymi zjawiskami społecznymi (np. uzależnienia, zachowania aspołeczne, dyskryminacja). 6) przyjmowanie pozytywnych postaw społecznych i obywatelskich przez dzieci i młodzież. 7) Zmniejszenie zagrożeń wykluczenia społecznego w rodzinach. 8) Utrzymanie i wychowywanie dzieci w rodzinie biologicznej oraz umożliwienie powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzinnego domu. 9) Upowszechnienie funkcji i roli asystentów rodzin w rodzinach niewydolnych wychowawczo. 10) Rozpowszechnienie wiedzy dotyczącej rodzin wspierających. 11) Pomoc rodzin wspierających wzmocni postawy rodzicielskie rodzin niewydolnych wychowawczo.
Wskaźniki realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ilość i rodzaj programów profilaktycznych: dla dzieci i młodzieży oraz rodziców/opiekunów. 2) Ilość osób objętych programami. 3) Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny. 4) Liczba nowo zatrudnionych asystentów rodzin. 5) Liczba rodzin, które nabyły umiejętności prawidłowego funkcjonowania.

	<ul style="list-style-type: none"> 6) Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. 7) Zmniejszenie ilości rodzin niewydolnych wychowawczo. 8) Liczba zawartych umów. 9) Liczba rodzin objętych wsparciem rodziny wspierającej.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury I Kultury Fizycznej, MOPS, Zespół PPP, PCPR, ZI, MKRPA, POLICJA , organizacje pozarządowe, kościoły.
Cel 3	Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia w rodzinach zagrożonych i niewydolnych wychowawczo
Zadania do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> 1) Wspieranie finansowe i merytoryczne placówek ukierunkowanych na pomoc rodzinie. 2) Prowadzenie szkoleń, seminariów, konferencji, forów wymiany doświadczeń odnośnie metod pracy oraz zakresu działania instytucji zajmujących się rodziną. 3) Podejmowanie poradnictwa i interwencji na rzecz rodzin będących w trudnych sytuacjach życiowych. 4) Współfinansowanie placówek, organizacji pozarządowych zapewniających wsparcie, opiekę dla rodzin będących w kryzysie. 5) Współpraca podmiotów i instytucji zajmujących się pomocą rodzinie. 6) Wypracowanie procedur wspierania rodziny na poszczególnych etapach pracy i między podmiotami odpowiedzialnymi za system wsparcia.
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> 1) Podniesienie profesjonalizmu osób niosących pomoc rodzinie. 2) Systemowy sposób rozwiązania problemów rodziny. 3) Ścisła współpraca pomiędzy specjalistami pracującymi na rzecz rodziny. 4) Ukierunkowania pomocy na rzeczywiste problemy i potrzeby rodziny.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> 1) Ewaluacja podjętych działań. 2) Ilość i jakość dofinansowania instytucji wspomagających rodzinę. 3) Ilość oraz liczba uczestników szkoleń, seminariów, konferencji, forów wymiany doświadczeń.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury I Kultury Fizycznej, MOPS, Zespół PPP, PCPR, ZI, MKRPA, POLICJA , organizacje pozarządowe, kościoły.
Cel 4	Podnoszenie kompetencji służb oraz standardów pracy kadr zajmujących się pomocą i wsparciem rodzin niewydolnych wychowawczo
Zadania do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> 1) Szkolenie specjalistów pomagających rodzinie w innowacyjnych metodach pracy z rodziną. 2) Poszerzenie kadry specjalistów, zwłaszcza w obszarze terapii i rehabilitacji dziecka i rodziny oraz w zakresie realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych. 3) Objęcie kadry specjalistów pomagających rodzinie regularną superwizją (grupową i indywidualną). 4) Inicjowanie współpracy interdyscyplinarnej wszystkich podmiotów na rzecz rodziny. 5) Rozwój i wdrażanie prac społecznie użytecznych jako jednego z elementów systemu aktywizacji społecznej członków rodziny.
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> 1) Podniesienie kompetencji i skuteczności podejmowanych działań pomocowych. 2) Poszerzenie oferty dostępnych dla klienta metod pracy z rodziną. 3) Większa ilość zatrudnionych specjalistów do pracy z rodziną w tym asystentów rodziny. 4) Lepszy i szybszy dostęp do terapii. 5) Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. 6) Podniesienie jakości pracy specjalistów.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> 1) Ilość godzin superwizyjnych i ilość osób uczęszczających. 2) Ilość szkoleń i osób w nich uczestniczących. 3) Ilość dostępnych specjalistów i godzin terapii dostępnych w poszczególnych jednostkach. 4) Czas oczekiwania na wizytę u specjalistów.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury I Kultury Fizycznej, MOPS, Zespół PPP, PCPR, ZI, MKRPA, policja, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, kościoły.
Cel 5	Poprawa funkcjonowania rodziny w sferze socjalno – bytowej
Zadania do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> 1) Dostępność do mieszkań socjalnych dla potrzebujących oraz zapobieganie utracie mieszkania w rodzinach niewydolnych wychowawczo (eksmisje). 2) Dofinansowanie dziennej opieki instytucjonalnej nad dziećmi dostosowanej do potrzeb opiekunów pracujących lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej (opieka żłobkowa, przedszkolna, świetlicowa dla rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych np. przemoc, choroba). 3) Zwiększenie oferty bezpłatnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. 4) Kontynuowanie i poszerzanie oferty dożywiania dzieci i młodzieży. 5) Pomoc finansowa dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej i bytowej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> 1) Podniesienie bezpieczeństwa bytowego i zdrowotnego rodziny. 2) Zapobieganie rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej z powodów warunków socjalno – bytowych (brak pracy, mieszkania, zagrożenie eksmisją). 3) Zwiększenie mobilności opiekunów w podejmowaniu pracy zarobkowej i leczenia, terapii, udział w warsztatach dla rodziców, szkole rodzin. 4) Podniesienie możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży. 5) Zapewnienie miejsc doraźnej, bezpłatnej opieki nad dzieckiem w sytuacjach kryzysowych – przemoc w rodzinie, choroba.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> 1) Ilość przyznanych i nie utraconych mieszkań. 2) Ilość dofinansowanych miejsc w żłobkach i przedszkolach. 3) Ilość miejsc opieki doraźnej z uwagi na kryzysy w rodzinach. 4) Ilość miejsc realizujących bezpłatne formy spędzania wolnego czasu oraz ilość uczestników zajęć. 5) Ilość osób objętych ofertą dożywiania. 6) Liczba osób otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej.

	7) Liczba przyznanych świadczeń z pomocy społecznej.
Realizatorzy	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury i Kultury Fizycznej, MOPS, Zespół PPP, PCPR, ZI, MKRPA, POLICJA, organizacje pozarządowe, kościoły.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację niezbędnych działań w ramach Programu Wspierania Rodzin mogą pochodzić z:

- 1) budżetu Miasta,
- 2) budżetu samorządu powiatu żarskiego oraz samorządu województwa lubuskiego,
- 3) budżetu państwa, państwowych funduszy celowych,
- 4) funduszy unijnych oraz innych zagranicznych mechanizmów finansowania,
- 5) budżetów organizacji pozarządowych,
- 6) innych źródeł (np. darowizny).

Po przyjęciu przez Radę Miejską Programu Wspierania Rodzin, instytucje i organizacje będą mogły starać się o dofinansowanie projektów na nim opartych ze źródeł zewnętrznych.

VII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem „Programu wspierania rodziny dla gminy Żary o statusie miejskim na lata 2016 – 2018” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach – organizator pracy z rodziną.

Monitorowanie „Programu” odbywać się będzie poprzez sporządzane corocznie sprawozdanie z wykonywanych zadań przez wszystkie instytucje działające w systemie profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną w danym roku oraz analizę potrzeb w zakresie wspierania rodziny. Informacje te przekładane będą corocznie Radzie Miejskiej.

W przypadku stwierdzenia takiej potrzeby Program będzie podlegał modyfikacjom.